

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.109
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору мистецтвознавства, професору,
професору кафедри методики музичного виховання
та диригування
Карась Ганні Василівні
76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57

РЕЦЕНЗІЯ

Зваричук Жанни Йосипівни

кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри методики
музичного виховання та диригування

Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського
національного університету імені Василя Стефаника

на дисертацію **Молчко Уляни Богданівни**

**«Культурно-мистецьке життя Східної Галичини кінця ХІХ – першої
половини ХХ століть у музично-критичній публіцистиці родини
Нижанківських»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальністю 034 Культурологія,
галузі знань 03 Гуманітарні науки

- 1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.**

Дисертація Молчко Уляни Богданівни «Культурно-мистецьке життя Східної Галичини кінця ХІХ – першої половини ХХ століть у музично-критичній публіцистиці родини Нижанківських» присвячена цілісному дослідженню родинної публіцистики сім'ї Нижанківських кінця ХІХ–першої половини ХХ століть, що і визначило актуальність даного дослідження. Музично-критична спадщина однієї з відомих галицьких родин, представників української еліти отця Остапа Нижанківського, Нестора Нижанківського, Меланії Нижанківської, стала унікальним та цінним соціокультурологічним явищем, яке сформувало основні засади музично-критичної галузі в Східній Галичині визначеного періоду. Комплексне дослідження публіцистичних дописів із періодичних видань, наукової літератури родини Нижанківських відтворюють основні напрямки національно-культурологічних змін західноукраїнських земель того періоду. Аналіз цих друкованих матеріалів дає можливість глибше визначити напрямки формування культурно-мистецького життя Східної Галичини кінця ХІХ – першої половини ХХ століть та сформувати шляхи розвитку сучасного суспільно-культурного простору.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Зміст дисертаційного дослідження та основних публікацій У. Б. Молчко стверджують про високу ступінь наукової обґрунтованості наукових положень та достовірність представлених результатів.

Вперше авторкою здійснено та опрацьовано численний масив пресодруків родини Нижанківських (понад 250 авторських дописів), що містилися на сторінках провідних галицьких часописів, визначено національний та вагомий внесок окремої родини у формуванні громадсько-естетичної думки того часу.

Робота чітко структурована, матеріал викладено в логічній послідовності та науковим стилем викладу інформації. В роботі чітко окреслено об'єкт, предмет та визначено завдання для досягнення мети дослідження. Для розкриття теми використано систему загальнонаукових методів: історико-хронологічний,

компаративний, спостереження, контент-аналізу, метод аналізу і синтезу, проблемно-тематичний, класифікацій та типології, біографічності, описовий, а також спеціальні методи династійності та систематизації, які допомогли чітко окреслити та подати повний аналіз проблеми дослідження.

Загальні висновки підсумовують і глибоко висвітлюють завдання, мету, результати досліджуваної теми та достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

3. Наукова новизна результатів дисертації.

Важливість та наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше авторкою здійснено детальний науковий джерелознавчий аналіз музично-критичного доробку представників родини Нижанківських кінця XIX – першої половини XX століть. На основі цих раритетних матеріалів ґрунтовніше досліджено еволюцію розвитку культурно-мистецького середовища Східної Галичини другої половини XIX – першої третини XX століть. В роботі розкрито тематичний зміст та стилі викладу публіцистичних дописів однієї з відомих родин Галичини, національну позицію їх авторів та описано культурно-мистецькі події того часу.

Авторкою зроблено визначення основних характерних ознак пресодруків родини Нижанківських, таких як інформативність, демократичність, документалізм, об'єктивізм, професійність, фахова обізнаність, раціональність та стримана емоційність.

До наукового обігу авторкою введено нову термінологію, зокрема, поняття «музична публіцистика», яке розглядається з різних сторін: як інформативний вид літературно-публіцистичної творчості та як сильний комунікаційний чинник, що впливав на формування національно-українського світогляду. Зокрема, в цьому контексті визначено та виокремлено феномен «публіцистика родини Нижанківських» як талановитих особистостей, які застосовували різноплановий спектр журналістських дописів та працювали за різними тематико-смысловими напрямками діяльності.

Авторкою зроблено визначення основних характерних ознак пресодруків родини. Вона, вперше, систематизує бібліографію музично-критичних публікацій о. Остапа, Нестора та Меланії Нижанківських, вводить до наукового обігу нові статті Н. Нижанківського під псевдонімом Отсен Р. та М. Нижанківської під криптонімом М. Н., що є вагомим свідченням новизни дослідження. На основі аналізу цих матеріалів дана дисертаційна робота є важливим системним і ґрунтовним дослідженням, різновекторним вивченням публіцистичного спадку родини Нижанківських, яка носить не тільки джерелознавчий та регіональний аспект, але має важливе значення в національному контексті розвитку музичної культури.

4. Теоретична цінність і практична значущість отриманих наукових результатів. Результати дослідження можуть бути використані для вивчення та розроблення навчальних курсів з «Історія української культури», «Історія української музики», «Музична критика», «Основи музичного джерелознавства та архівістики», «Історія інструментального мистецтва», «Основний музичний інструмент «Фортепіано», «Методика творчої діяльності викладача музичного мистецтва», «Основи творчої діяльності викладача музичного мистецтва» в навчальних закладах мистецької освіти.

5. Загальна оцінка змісту роботи.

Обсяг та структура дисертації відповідає вимогам МОН України щодо дисертацій докторів філософії.

Дисертаційна робота складається з анотації (українською та англійською мовами), списку публікацій за темою дисертації, вступу, чотирьох розділів (дванадцяти підрозділів), висновків, списку використаних джерел (840 позицій), додатків. Основний текст складає 196 с. Загальний обсяг дисертації – 309 с.

В роботі розкрито основні положення дисертаційного дослідження, виклад основного матеріалу побудований логічно та послідовно.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та хронологічні межі дослідження, визначено новизну, особистий внесок

здобувача, практичне значення очікуваних результатів, теоретичну та джерельну базу, означено наукові принципи, методи та ступінь їх апробації та публікації.

У *першому розділі* здійснено огляд історіографії у трьох напрямках (культурологічні та музикознавчі праці відомих українських вчених з середини ХІХ до ХХІ століть, наукові роботи з музичної публіцистики, дослідження публіцистичної роботи родини Нижанківських) та джерельної бази дослідження на основі публіцистичної діяльності родини Нижанківських (підрозділ 1.1). Методологічні аспекти дослідження визначено в підрозділ 1.2. В підрозділі 1.3. розкрито феномен «публіцистика родини Нижанківських» як сучасний науковий напрямок в культурології та мистецтвознавстві, що визначається не тільки сімейними зв'язками, але як ціла родинна династія, котра відіграла важливу роль в формуванні національно-музичної культури Галичини того часу.

Другий розділ дисертації присвячено висвітленню публіцистики отця Остапа Нижанківського, його журналістській співпраці з часописами «Зоря», «Діло», «Господар і Промисловець», «Підгірська Рада». В дописах, рецензіях, репортажах, оглядах отця висвітлювалися події духовно-мистецького життя Львова, які є важливим інформативним джерелом для вивчення як історії міста, так і галицької музичної культури кінця ХІХ століття (підрозділ 2.1). В підрозділі 2.2. дисертантка досліджує соціокультурний аспект інформаційних пресодруків отця Остапа Нижанківського, представлений різними видами заміток, анонсів, повідомлень, запрошень, звернень, некрологу-спогаду, розлогіх репортажів та рецензій, що засвідчують про створення підґрунтя для формування професійної музичної критики в Галичині визначеного періоду.

У *третьому розділі* розкрито духовні цінності публіцистичної медіасфери Нестора Нижанківського, зокрема в сфері музичної персоналістики (підрозділ 3.1), досліджено дописи, що пов'язані з оперно-театральним життям Львова (підрозділ 3.2), симфонічно-хоровим життям Східної Галичини (підрозділ 3.3) та аналітично-просвітницькі публікації Нестора Нижанківського (підрозділ 3.4). Авторка відзначає, що аналітично-просвітницька публіцистика Н. Нижанківського є

яскравим фактом розвитку національної музичної культури в першій третині ХХ століття.

Четвертий розділ дисертації містить визначення культурно-мистецьких домінантів пресодруків Меланії Нижанківської на шпальтах часопису «Українські Вісти», в яких висвітлено творчі досягнення видатних українських музикантів (підрозділ 4.1). Культурологічно-комунікативна функція львівської журналістики на сторінках суспільно-політичного щоденника «Діло» розкрито в підрозділі 4.2. Публіцистична діяльність Меланії Нижанківської в жіночих та мистецьких часописах «Жінка», «Нова Хата», «Назустріч» описано в підрозділі 4.3, де відображено творчі та виконавсько-артистичні здобутки визначних жінок-мисткинь Львова.

У *Висновках* узагальнено результати проведеного дослідження.

Заслужують уваги і численні *додатки*, які містять тематико-змістовий показник культурно-мистецького життя Східної Галичини крізь публіцистику родини Нижанківських (в хронологічному порядку) (Додаток А); графіки інтенсивності публіцистичної діяльності представників родини Нижанківських (Додаток Б); діаграма жанрових сфер публіцистики родини Нижанківських (Додаток В); публіцистично-літературна обдарованість родини Нижанківських в постатях (Додаток Г); фото-джерела маловідомих пресодруків о. О. Нижанківського, Н. Нижанківського, М. Нижанківської (Додаток С).

6. Відсутність порушення академічної доброчесності.

У дисертації та наукових публікаціях Молчко Уляни Богданівни відсутні порушення академічної доброчесності.

7. Дискусійні положення та зауваження.

В дисертації ґрунтовно та науково розкрито основні положення наукового дослідження. Втім, до роботи можна висловити певну пропозицію.

В окремих розділах дисертації (розділи 2-4), де досліджується публіцистична праця членів родини Нижанківських, використовується багато цитат з дописів у галицьких часописах. Доцільно було би інформацію про події,

які не мають важливості для оцінки тогочасного стану розвитку музичної культури, замінити описовою характеристикою та дати власну оцінку авторки.

Проте, висловлена пропозиція не впливає на загальну високу оцінку дисертації Молчко Уляни Богданівни. Отримані результати та висновки дослідження є вагомим внеском у розвиток вітчизняної музичної критики та музикознавчої науки.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях.

Основні положення роботи висвітлено у 23 наукових публікаціях: з них 1 розділ у міжнародній колективній монографії; 8 статей у фахових виданнях України категорії «Б»; 3 статті у іноземних періодичних наукових журналах (Польща, 2 польською та 1 українською мовами), 5 наукових статей у фахових виданнях, 6 тез конференцій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конференцій. Усі публікації є одноосібними, окрім 1 статті категорії «Б» у співавторстві з Лесею Романюк.

Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії і надають авторці право публічного захисту дисертаційного дослідження.

9. Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації.

Дисертаційне дослідження викладено науковою літературною українською мовою. Зміст та структура роботи підтверджують про логічну послідовність, цілісний і чіткий виклад матеріалу та є самостійним

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 034 Культурологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

11. Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження Молчко Уляни Богданівни «Культурно-

мистецьке життя Східної Галичини кінця XIX – першої половини XX століть у музично-критичній публіцистиці родини Нижанківських» засвідчує наукову зрілість її авторки та є самостійною роботою, доводить перспективність напрямку дослідження, що є значним внеском для подальшого розвитку культурологічної та музикознавчої науки.

Дисертація «Культурно-мистецьке життя Східної Галичини кінця XIX – першої половини XX століть у музично-критичній публіцистиці родини Нижанківських» повністю відповідає вимогам наказу Міністерства науки і освіти України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р. та № 507 від 03.05.2024 р.), а її авторка, Молчко Уляна Богданівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 034 – Культурологія.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри музичного виховання та диригування

Навчально-наукового інституту мистецтв

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Жанна Зваричук